

V slovenščini, ki je vrhunec ustvarjalnosti, je kodirana modrost naših prednikov

Sanskrt zrcali slovenščino

Nedavno je izšel prvi sanskrt-slovenski slovar. Avtor Bogdan Kristofer Meško, ki je slovar pripravljal pet let, pravi, da si prej niti predstavljati ni mogel, da je brskanje po slovarju lahko tako zanimivo in razburljivo. »To je bila zame svetovna pustolovščina, vesoljno potovanje po filozofiji, modrosti, duhovnosti in času,« pravi Meško, s katerim smo se pogovarjali o njegovem delu. K raziskovanju primerjave med sanskrtom in slovenščino vabi tudi vse Slovence in Slovenke, ki bi se hoteli poglobiti v korenine slovenščine in v modrost, ki je vtkana vanjo. Slovenščina je namreč zelo sorodna sanskrtu oziroma, kot pravi urednik in založnik slovarja Peter Amalietti, je sanskrt, ali njegova še starejša različica, vedski jezik, najbližji slovenščini.

Tudi Jan Makarovič, slovenski psiholog, filozof in doktor sociologije, je dejal, da smo Slovenci svojo ustvarjalno moč v preteklosti dokazali predvsem z oblikovanjem slovenskega jezika. Ta je mnogo starejši, kot nas učijo v šoli. In prav v slovenskem jeziku, ki je bil nekoč vrhunec ustvarjalnosti, je zakodirana tudi modrost naših prednikov.

Komu ste namenili slovar?

Menim, da bi ga morali zagrabiti vsi Slovenci, tudi zato, da bi si pridobili več samozavesti. Predvsem pa slavisti, da bi reformirali naše učenje slovenščine. Moja vizija je, da bi ga začeli resno študirati strokovnjaki, saj bo le tako dobil pravo mesto v slavistiki.

Kaj pomeni beseda sanskrt?

Pomeni sestavljeno, zloženo skupaj.

Starost sanskrta?

Sanskrt so kodificirali v tretjem stoletju našega štetja. To je bil neke vrste knjižni

Slovenščina je arhaičen jezik in arhaizmi so njeno bistvo.

jezik, ker so poenotili slovnico, kot je to danes knjižna slovenščina; ni šlo za narečje, ampak za knjižni jezik, ki so ga govorili brahmani, svečeniki. Je pa neposreden potomec še starejšega vedskega jezika, v katerem so bile napisane Vede. Da je ta starejši, se vidi tudi po tem, da ima krajše besede kot sanskrt. A sanskrt ohranja vse vedske korene tudi v svojem besednem zakladu; koreni so se ohranili po zaslugi brahmanov, ki so imeli posebno nalogo varovati jezik, saj je bil ta zanje razširjena božja beseda, s katero je stvarnik ustvaril vesolje. Vedski jezik ni bil zapisan, je pa prav ta, torej najstarejša različica sanskrta, najbolj podobna slovenščini.

Sanskrtška abeceda naj bi bila temelj vsega vesolja, v smislu, da je to organski jezik. Glas-črka A denimo pomeni *veliko*,

Slovar stane 135,00 € in ga lahko naročite na www.misteriji.si

glas-črka U pomeni *malo*, glas-črka R pomeni *aktivno*, tudi *grozeče*, in podobno. Včasih so ohranjali stik jezika s telesno govorico, s prvinskimi koreni, ki so že vsebovali določene ključne razumevanja. Ljudje se namreč veliko bolj, kot si mislimo, pogovarjamo na energijski ravni, in ne toliko na besedni ravni.

Slovcu je lahko prek sanskrta dostopno dosti širše, natančnejše, konkretnije in daljnosežnejše jezikovno obzorje, kot mu to omogoča poznavanje slovenščine. Sanskrt ohranja korene, ki jih slovenščina že nima več, čeprav je zelo starodaven jezik.

Sanskrtu so zelo podobni slovanski jeziki, posebno slovenščina. Za večino Slovencev je podobnost sanskrta in slovenščine presenečenje ...

Anatolij Kljosov, ruski znanstvenik in zgodovinar, trdi, da je bila slovanska kultura tista, ki je odšla v Indijo in tja prinesla jezik in Vede. Obstaja namreč genetska povezava med Balkanom, Baltikom in Indijo, stara vsaj deset tisoč let.

Zgodovina Slovencev je dosti starejša in drugačna, kot to pravi uradna razlaga. Novejše mnenje je, da gre za kontinuiteto jezika iz paleolitika. Verjetno izhajajo zametki slovenščine iz konca paleolitika, iz toplega obdobja pred ledeno dobo, ki je trajala okoli dvajset tisoč let. V ledeni dobi je obstajala gravettijska kultura – najverjetneje iz nje tudi izvira vinčanska, kot del venetske kulture – ki je edini realni izvor slovanskih narodov, kar kaže tudi genetska slika. Seveda slovenščina v ledeni dobi ni bila ista kot zdaj, veliko elementov pa se je obdržalo. Verjetno so se različni elementi sestavljali in dopolnjevali v različnih časih. Današnje slovanske jezike lahko gledamo tudi kot narečja tega starega venetskega, praslovenskega jezika.

SANSKRT ZRCALI SLOVENŠČINO

Gravettijska kultura je bila zgoščena kultura petnajsttisočletne tople dobe pred ledeno dobo, ko so Evropo naseljevali različni narodi, vsaj trije neandertalski narodi in poleg njih še prišleki z obal Indijskega oceana, ki so se takrat s svojo kulturo simbioze s psom razširili po vsem svetu, se naselili med prvotne prebivalce in na nek način globalno povezali človeštvo. Ledena doba jih je v Evropi iztislila s severa proti jugu, kondenzirala, in zaradi zgoščenosti prebivalstva je zelo verjetno, da se je takrat vzpostavila praslovenščina v vlogi povezovalnega, splošnega jezika.

Kdo je prvi odkril povezavo med slovenščino in sanskrtom?

Zagotovo je za to že pred sto leti vedel Davorin Trstenjak, a tudi on se je skliceval na jezikoslovca Frana Miklošiča. To je torej znano že okoli dvesto let, saj je

bil sanskrt v ozkih krogih poznan kot slovanskim jezikom soroden jezik. Vendar so imeli tedaj Slovane politično in kulturno za manjvrednejše od tako imenovanih visokih kultur, kakršne naj bi bile grška, rimska, germanska in druge bolj vojaško organizirane kulture, zato raziskovanje teh povezav ni bilo politično korektno. Zdaj pa se v mnogih slovanskih državah, denimo v Rusiji, Bolgariji, na Češkem, Slovaškem in Poljskem, znanstveniki ukvarjajo s sanskrtom in so zelo presenečeni nad njegovo podobnostjo z njihovim lastnim jezikom, zato se zdaj izoblikujejo bolj realne teorije o jezikovnih skupinah. Na Irskem so v Ulstru ustanovili katedro keltoslovanskih študij, predvsem zaradi očitnih vzporednic med keltskimi in slovanskimi navadami in običaji, močne sorodnosti pa obstajajo tudi v jezikih.

Novejše ugotovitve kažejo, da ne gre za razvoj indoevropskih jezikovnih skupin, kot so romanske, germanske in slovanske, iz protoindoevropskega jezika, temveč germanski in romanski jeziki izhajajo iz slovanskega jezikovnega debla, iz praslovenščine, iz katere so se razvili tudi jeziki, ki jim danes pravimo slovanski. Delno se je praslovenščina prenašala z naseljevanjem Venetov – Praslovencev po Evropi, delno pa so se drugi, pretežno nomadski narodi pridružili Praslovcem in sprejeli njihov govor, podobno kot danes Indijanci govorijo špansko. Predvsem zato, ker je bila venetska – praslovenska kultura kmečka in stalno naseljena, ki je s sistemom kolobarjenja zagotavljala izobilje hrane. Še v Trubarjevem času je bila slovenščina razširjena od Nemčije do Turčije, govorili so en jezik z mnogimi narečji in različnimi pisavami.

VELIKA PODOBNOST MED SLOVENŠČINO IN SANSKRATOM

Slovenci smo najkasneje v šestdesetih letih XIX. stoletja izvedeli za veliko podobnost med slovenščino in sanskrtom, sto let zatem pa so tuji besedoslovci ugotovili osupljivo dejstvo, da imata sanskrt in slovenščina skupnih več kot 30 odstotkov korenskih jeder. Zraven tega imata tudi veliko skupnih slovničnih značilnosti; samo ta dva jezika še poznata dvojino, pa tudi sklanjatve so skorajda povsem istovetne. V zadnjem času to fascinantno podobnost odkriva in razkriva tudi vse več Slovencev, vendar pa vsi, s tujimi lingvisti vred, to napačno razlagajo, ker sklepa-jo, da je slovenščina te skupne besede prevzela ali dobila od sanskrta, medtem ko sam trdim prav nasprotno – da sta oba jezika besedišče prevzela iz prvotnega prajezika, a je

slovenščina precej starejša od sanskrta in se je v času občutno manj razvijala oziroma razvila in je zato precej bliže prajeziku kot visoko razviti sanskrt, kakršnega poznamo dandanes.

Za lažje iskanje podobnosti obeh jezikov je treba upoštevati nekaj posebnih značilnosti. Sanskrt je nagnjen k ajkanju, torej k pogosti rabi samoglasnika *a*. Marsikdaj pride do aliteracij ali zamenjave črk: naš *k* lahko v sanskrtu postane *c* ali obratno, enako velja tudi za črke *s* – *š*, *c* – *č*, *z* – *ž*, *b* – *v* in *j* – *ž*. Včasih sta besedi po črkah enaki, le drugače jih je treba obrniti (premetanke). Najpogosteje pa so drugačni samoglasniki, ki so bolj spremenljivi del besede kot soglasniki – zato so nosilci pomenov soglasniki in korenska jedra

običajno tvorita dva soglasnika, med njima pa je (spremenljivi) samoglasnik. Včasih naletimo na diametralno nasprotni pomen v obeh jezikih sicer skoraj povsem enakih besed. Tudi pri označevanju spola pri sanskrtu velja prav nasprotno, saj moški spol označuje s pripono *-a*, kar je v slovenščini značilnost besed ženskega spola.

Teh podobnosti in nasprotnosti, ki pa zrcalijo podobnost, je še veliko, a oglejmo si niz konkretnih besed, ki sem jih odkril med brskanjem po novem sanskrtko-slovenskem slovarju mimgrede, ne da bi si za to kaj posebej prizadeval. Če bi se zadeve lotil bolj temeljito, bi ta seznam zagotovo obsegal več kot sto strani.

ankati – sankati
ačati – začeti
agni – ogenj
agništtha – ognjišče
anžani – žena
ameja – neomejeno
(a je v sanskrtu nikalnica),
brezmejno
aruša – rušo (rdeče)
irasjati – razsajati
ekhati – tekati
undati – dati ven
uda – voda
udra – vidra
udijarti – oddirjati
udbharati – odbrati
gava – krava
gavaja – goveja
govindha – govedar
giri – gora
grabti – zgrabiti
tama – tema
tarunakha – trn
tekate – iti
trajate – varovati, ohraniti

Kaj pomeni beseda Slovenci?

Po eni bolj verjetnih razlag gre za sestavljeno besedo iz besed slunice, slunce – sonce in venci, vendi – venčati ali častiti, torej skupaj slunce-venci ali skrajšano sluvenci – častilci sonca. To tudi razloži povezavo imen Venci, Veneti in Slovenci.

Kaj se vam je zdelo med prevajanjem najzanimivejše?

Da so nekatere besede tako sorodne, da se mi je zdelo, da sanjam. Denimo beseda sanje. Koren *san* pomeni obdarovati, *sana* v sanskrtu pomeni darilo. Sanje imajo tudi tak izvoren pomen, so darilo. Sanke so bile včasih tipično darilo za otroke za božič. Mimgrede, glas *n* v imenu sanskrt je bolj podoben glasu *m* in je tudi pomensko povezan z besedo *samo*, kot se uporablja v besedah samostalnik, samokolnica, samostrel itd. Enak izraz za sanje imajo tudi romanski

jeziki – špansko *suenjo*, germanski pa uporabljajo izraz, ki izhaja iz slovenske besede dremati – dream, traumen. S tem da romanski in germanski jeziki nimajo toliko oblik kot slovenščina. Iz takih primerov je razvidno, da romanski in germanski jeziki izvirajo iz slovenščine oziroma praslovenščine.

To delo boste bržkone nadaljevali ...

Zdaj dopolnjujem slovensko-sanskrtski slovar s starimi in delno pozabljenimi besedami iz Pleteršnikovega slovarja, ki ima tudi veliko sanskrtu sorodnih besed. Ne odobravam brisanja besed iz slovenščine nekaterih slovničarjev, češ da so določeni izrazi zastareli. Slovenščina je arhaičen jezik in arhaizmi so njeno bistvo! Načrtujem knjigo, v kateri bi bili koreni slovenskih besed obravnavani po vedskem principu in po sanskrtski abecedi. Takšen pristop bi razkril nam da-

Misteriji v živo

Peter Amalietti bo v sredo 3. aprila ob 18. uri imel predavanje SANSKRAT, slovenščina in prajezik. Informacije in prijave: 041/677 089

nes skrito slovnico.

Zadnje čase poskušam slediti faze v razvoju slovenščine, na primer, kateri glasovi in glasovne kombinacije so starejše, katere mlajše. Gotovo je neka prelopnica v razvoju glasu *r*, saj ta glas ni prisoten v vseh današnjih jezikih, torej bi lahko sklepali, da besede z glasom *r* spadajo v kasnejše časovno obdobje kot besede, kjer so glavni glasovi bolj prvinski *m*, *n* in *h*. To je zanimivo raziskovanje, ki pa zahteva pregled in analizo celotnega besednjaka.

Tatjana Svete

datra – dar
dadhate – dati
dina – dan
driti – dreti
dru – drevo
dur – duri
nabhas – nebesa, nebo
niš, nakta – noč
parjeti – prijeti
palati – peljati se
palita – paliti, zažgati
pasati – opasati
pašava – paša
pača, pačati – peči
pašu – pazi!
piti – pitje, pijača, pivnica
pelati – peljati
prija – prijetno
bešati – bežati, pešati
mada, madhu – med
matr – mati, mater
megha – megla
mišati – odpreti oči
mrtaka – mrtvak
vanati – zveneti, odzvanjati
vodham – voditi
varutr – varuh
vatsaka – bacek ali backa

no
mež. čas
minljivo,
ta pinije,
ina, na-
amar-
no
voda, nebesa, ved
sila, rodovitnost, tina
amla – kislina, ocat, kis
aja – gibanje, hoja, število tlin,
sreča
ajakšmá – zdravo
ajat – brez truda
ajatna – nenaporno
ajátha – stopalo, uspešno
ajathA – nepravilno, neprimerno
ájana – hoja, pot, poletje, solsti-
cij
ajas – železo, ruda, kovina

vašti – voščiti
vedas – veda
vjačati – razviti, razširiti
urna ali aviloma – runa, volna
sada – sedenje, sed
sanjora – spanec, sparje
samlava – poplava, potop
sivjati – šivati
suvati – suniti
spaš, pašjati – paziti
sotsaka – visoko, vzvišeno
sthala – štala, hlev

stobhati – stokati (od sreče)
sthal – stati trdno
smajana – smehljanje
santirodha – pozaba
žihite – odhiteti naprej
živati – živeti
hima – zima
hudati – hoditi
jivina – živina
jutha – jata
juša – juha

Od kod izvira ta velika

podobnost dveh jezikov, ki sta si dandanes prostorsko in časovno sicer hudo oddaljena, nam bo v bližnji prihodnosti najbrž odkrila genetika. Danes že vemo, da med Indijci in Slovenci obstajajo velike genetske podobnosti. Niti jezikovne niti genetske sorodnosti Slovencev in Indijcev uradni zgodovinarji ne znajo pojasniti in na temelju svojih virov tega niti ne morejo, vendar je očitno, da so bili nekoč pred dolgimi tisočletji naši predniki neposredno povezani z Indijo Koromandijo, ali pa so tam tudi bivali. Sicer pa je že eden naših pionirjev Joško Šavli odkril, da ime Indija izvira iz toponima Vindija (kar je sicer ime gorovja na jugu indijske podceline), ta toponim pa seveda izvira iz imena Vindi (Vendi ali Veneti), ki označuje pleme naših prednikov.

Peter Amalietti